

Kraków pamięta o 105. rocznicy wyzwolenia spod władzy zaborczej

2023-10-31

31 października 1918 roku Kraków jako pierwsze z dużych polskich miast odzyskał niepodległość. Z tej okazji w dniach 27-31 października w naszym mieście odbywają się uroczystości upamiętniające 105. rocznicę tego wydarzenia.

W ramach uczczenia 105. rocznicy wyzwolenia Krakowa spod władzy zaborczej 27 października zostały złożone kwiaty w miejscach historycznie najważniejszych dla wyzwolenia Krakowa spod władzy zaborczej.

30 października, przed Urzędem Miasta Krakowa w Rynku Podgórskim 1 zostały złożone kwiaty pod tablicą poświęconą Legionistom Podgórskim poległym za ojczyznę. Kwiaty zostały złożone także przy pomniku na pl. Niepodległości w Podgórzu upamiętniającym bohaterski czyn zbrojny naszych rodaków walczących o wolną i niepodległą Polskę, następnie odbyło się ślubowanie strażników miejskich. Program artystyczny podczas uroczystości zaprezentowała młodzież z IV LO im. Tadeusza Kościuszki i Szkoły Muzycznej I i II st. im. Bronisława Rutkowskiego.

Na grobie kpt. Antoniego Stawarza na cmentarzu Rakowickim złożone zostały kwiaty i zapłonął znicz „Kraków pamięta”.

30 października na stadionie Międzyszkolnego Ośrodka Sportowego Kraków „Zachód”, przy pl. Na Groblach 23, odbył się bieg sztafetowy reprezentacji krakowskich liceów o szablę kpt. Antoniego Stawarza. Zwycięzcami biegu zostali uczniowie VII Liceum Ogólnokształcącego im. Zofii Nałkowskiej. Czas zwycięskiej drużyny to 6 minut 47 sekund 95 setnych.

Drugie miejsce zajęli uczniowie VI Liceum Ogólnokształcącego im. Adama Mickiewicza z czasem 6 minut 50 sekund 23 setnych, trzecią lokatę zajęli uczniowie I Liceum Ogólnokształcącego im. Bartłomieja Nowodworskiego z czasem 6 minut 50 sekund 84 setnych.

Nagrody zwycięzcom wręczyli wiceprezydent Krakowa Anna Korfel-Jasińska i wiceprzewodniczący Rady Miasta Krakowa Michał Drewnicki.

31 października w południe przedstawiciele władz miasta, Rady Miasta Krakowa oraz Rad Dzielnic I i XIII złożyli kwiaty pod tablicą na wieży Ratuszowej w Rynku Głównym.

Ceremonię rozpoczęło bicie dzwonu miejskiego – Bolesława, który od 3 lat bije z wieży Ratuszowej na najważniejsze miejskie wydarzenia i rocznice. Od trzech lat najważniejszym wydarzeniom Krakowa towarzyszy dźwięk dzwonu miejskiego, Bolesława. Jest on tak nazwany na cześć Bolesława Wstydliwego, któremu Kraków zawdzięcza lokację na prawie magdeburskim w 1257 r. Historia dzwonu sięga średniowiecza, wtedy był on tzw. dzwonem gwałtownym – bił na alarm i ostrzegał mieszczan przed niebezpieczeństwem. Zamilkł ponad 50 lat temu, a w 2020 r. przeszedł konserwację i został uruchomiony na nowo.

W dniach 30–31 października Kraków został udekorowany biało-niebieskimi flagami. Flagi

pojawiły się na budynkach Urzędu Miasta Krakowa i miejskich jednostek organizacyjnych. Biało-niebieskie są maszty przed magistratem. Udekorowane biało-niebieskimi flagami zostały także maszty na Rynku Głównym i plac Niepodległości w Podgórzu. Miejska flaga pojawiła się także na Wieży Ratuszowej. Dodatkowo na placu Niepodległości są stojaki z flagami. Na ulice Krakowa wyjechał tabor komunikacji zbiorowej udekorowany flagami miejskimi. Podświetlone w barwach biało-niebieskich zostały po zmroku: kładka im. Bernatka i estakada Lipska-Wielicka. Również pojazdy komunikacji miejskiej są udekorowane flagami w dniach 30–31 października.

Rys historyczny

I wojna światowa zakończyła się w Krakowie 31 października 1918 r. Tego dnia Kraków przestał być częścią habsburskiej monarchii i stał się częścią niepodległej Polski – państwa, które oficjalnie miało powstać dopiero 11 listopada 1918 r. W październiku mieszkańcy Krakowa postanowili wziąć sprawy w swoje ręce. Polscy posłowie do austriackiego parlamentu oraz austriaccy oficerowie polskiej narodowości doprowadzili do pokojowego przejęcia władzy. W Krakowie symboliczny wymiar miało przejęcie przez polskich żołnierzy – ubranych jeszcze w austriackie mundury – odwachu pod Wieżą Ratuszową. Budynek został przejęty przez Polaków, powieszono polskie flagi. Miasto zostało przejęte bezkrwawo. Dzięki determinacji i błyskawicznemu tempu działań Kraków odzyskał niepodległość dużo wcześniej niż inne miasta. Dla uczczenia tego wydarzenia co roku dokonywana jest symboliczna zmiana warty i organizowany jest bieg sztafetowy, w którym bierze udział młodzież z krakowskich liceów.

Antoni Stawarz, inicjator akcji oswobodzenia Krakowa był żołnierzem, kapitanem Wojska Polskiego, w czasach I wojny światowej porucznikiem armii austro-węgierskiej. W 1918 r. stworzył w wojsku organizację spiskową. 30 października żołnierze pod jego dowództwem opanowali dworzec kolejowy w Płaszowie. Dzień po powstaniu kapitan Stawarz z żołnierzami zajął austriackie koszary w Podgórzu, a następnie cały Kraków. Do wojska tłumnie przyłączali się mieszkańcy miasta, wśród nich liczni gimnazjaliści i studenci. Po wojnie Antoni Stawarz awansował do stopnia kapitana, służył w 57. Pułku Piechoty w Tarnowie. W 1935 r. rozpoczął pracę w krakowskim magistracie. W czasie II wojny światowej był członkiem Armii Krajowej. Zmarł w 1955 r., spoczywa na cmentarzu Rakowickim. Jego imię nosi jedna z uliczek na krakowskim Podgórzu.

Porucznik Ludwik Iwaszko – drugi, obok Stawarza, bohater tamtych dni prowadził jeden z oddziałów, który przejął wszystkie obiekty wojskowe w Krakowie. Tuż po wydarzeniach krakowskich, 2 listopada 1918 r. por. Ludwik Iwaszko wyruszył na odsiecz Lwowa, gdzie walczył aż do wyparcia Ukraińców z Galicji. W 1920 r. brał udział w wojnie z bolszewikami w armii gen. Kazimierza Sosnkowskiego. Uczestniczył w I, II i III Powstaniu Śląskim. W sierpniu 1939 r. wyruszył na wojnę z Niemcami. W 1945 r. został aresztowany przez Gestapo i wysłany do oflagu Luckenwalde. Po wyzwoleniu wrócił do Polski. Po odmowie współpracy ze służbami Informacji Wojskowej, w 1946 r. został zmuszony do odejścia z wojska. Wkrótce Ludwik Iwaszko i jego rodzina zostali poddani szykanom oraz pozbawieni majątku. Do końca życia pozostał wierny ideałom polskiego oficera. Posiadał wiele odznaczeń wojskowych, szczególnym uczuciem darzył „Krzyż Wyzwolenia Krakowa 31 października 1918”, którego miniaturkę nosił aż do śmierci. Zmarł 22 czerwca 1975 r. i został pochowany na cmentarzu Bródnowskim w Warszawie.